

POSVETOVANJA

SIMPOZIJ O VLOGI GOZDOV V GOSPODARSKEM ŽIVLJENJU NAŠIH
NARODOV V PRETEKLOSTI

Glažuta 7.—9. 11. 1983

Komisija za ekonomsku historiju Jugoslavije, redakcija Acta Historico-Oeconomica Iugoslaviae, Biotehniška fakulteta v Ljubljani in Zgodovinsko društvo Ljubljana, ki je nosilo levji delež organizacije, so pripravili simpozij jugoslovanskih ekonomskih zgodovinarjev, kjer so obdelali pomembno vlogo gozdov v gospodarski zgodovini. Pokrovitelj je bilo Gozdno gospodarstvo Kočevje, ki je nudilo gostoljubje udeležencem v svojem domu v Glažuti na Kočevskem med 7. in 9. novembrom 1983.

Posvetovanje je pričela predsednica Zgodovinskega društva Ljubljana Darja Mihelič, v imenu pokrovitelja pa je navzoče pozdravil in jim zaželel uspešno delo Slavko Preložnik.

Prvo predavanje je imel Anton Prelesnik, ki je temeljito predstavil območje, ki zajema Gozdno gospodarstvo Kočevje. Po obširnem opisu in zgodovinski predstavitvi okoliškega območja od rimske dobe naprej, je osvetlil tudi življenje, delo, načrte in konkretne probleme gozdarstva v današnjem času.

Temu uvodnemu referatu so sledila predavanja gospodarskih zgodovinarjev in gozdarskih strokovnjakov iz Srbije, Hrvaške, Črne gore in Slovenije, ki so predstavila vlogo in pomen gozdarstva kot agrarne panoge v posameznih zgodovinskih obdobjih.

V naslednjem predavanju je Ivan Erceg govoril o hrvaških srednjeveških virih in zakonikih, ki govorijo o gozdovih, o izkoriščanju gozdov, lastnikih, nakazal pa je tudi, kako se je v primerjavi s srednjeveškim obdobjem povečal interes za izkoriščanje gozdov v kapitalističnem obdobju.

Jože Maček je razlagal razmerje med kmetijstvom in gozdarstvom v slovenski zgodovini in poudaril, da so bili gozdovi dolga stoletja sestavni deli kmetij, zemljiških gospostev. Zadnjih 200 let se gozd obravnava ločeno-kmetijstvo, gozdarstvo, lov, nakazal pa je tudi organsko povezanost gozda z ostalimi agrarnimi panogami. Skozi stoletja se je spreminjal pomen izrabe gozda od paše živine v gozdovih (prva klasifikacija gozdov v nemških virih je bila prav v zvezi s pašo), požigalništvo, uporabe lesa za kurjavo do izrabe gozda za industrijo v 19. stoletju.

Pomen in vlogo gozdov v Srbiji konec 18. stoletja in v prvi polovici 19. stoletja je v zanimivem referatu podala Danica Milić.

Tudi v Srbiji gozd dolgo časa ni bil prava veja gospodarstva. Poudarila je pomen gozda za trgovino, pašo živine, za skrivanje beguncev, vojakov (gozd je

predstavljal izvor hrane) in porabe lesa za rudnike. Gozdovi v Srbiji niso bili v privatni lasti. V referatu je obravnavala predvsem ožjo Srbijo, hkrati pa je poudarila, da je na ta način možna primerjava tudi z drugimi pokrajinami.

Prvi dan delovnega sestanka se je zaključil z bogato diskusijo, ki je razjasnila nekaj vprašanj v zvezi s problemom kmetov; sečnja v gozdovih Srbije se je zelo povečala, s tem da so siromašni kmetje, ki so propadli zaradi akumulacije kapitala, našli rešitev v sečnji in prodaji lesa. Igor Karaman pa je opozoril na ladjedelništvo ob Jadranski obali in začetke industrializacije ter menil, da je treba raziskati vlogo tujega in domačega kapitala v zvezi z izrabo gozdov.

Ob koncu razprave je bilo danih še nekaj predlogov o večjem sodelovanju in koordinaciji med referenti, kar bi pripomoglo k vsestranski obdelavi obravnavane teme.

Drugi dan simpozija je Joško Jelaska govoril o zgodnji dobi gozdne zakonodaje v Dalmaciji. Po statutih dalmatinskih mest Zadra, Šibenika, Splita, Hvara, Korčule, Dubrovnika je analiziral predpise o zaščiti gozdov v srednjem veku in zaključil, da dalmatinske komune niso vodile načrtno politike o zaščiti gozdov, pač pa so se ukrepi pripravljali sproti. Največja skrb je bila posvečena vinogradom, olivam nato lesu.

Žal je izpadel referat Šime Peričića, ki bi moral dopolniti Jelaska o vlogi in politiki Benetk v zvezi z izrabo in izkoriščanjem gozdov v Dalmaciji.

Prispevki Eme Umek, Darje Mihelič in Boštjana Anka, so obravnavali ožjo problematiko, in sicer urbarje in gozdni red kot vire za zgodovino gozdov.

Ema Umek je opozorila na pomen urbarjev iz 15. in predvsem 16. stoletja in tiste njihove odredbe, ki so zadevale gozd, izrabo in zaščito. Posebno obširni podatki so v urbarjih deželno knežjih gospodstev, ki navajajo obveznosti podložnikov v zvezi z gozdom, lesom, velikost gozdov, zaščitenost, določila o sečnji itd.

Drugi dve predavanji sta obravnavali gozdna reda kot vir za proučevanje zgodovine gozdov. V opravičilo temu, da sta se kar dva referata lotila analize gozdnih redov ob dejstvu, da se o drugih virih (npr. rudarskih redih itd.) na simpoziju ni govorilo, je treba reči, da je bilo izredno zanimivo prisluhniti pristopu Boštjana Anka, ki je obdelal ortenburški gozdni red kot strokovnjak gozdar in Darji Mihelič, ki je bamberski gozdni red predstavila kot zgodovinar.

Boštjan Anko je na predavanju predložil tabelo, ki je bila zasnovana tako, da je omogočila kar najbolj sistematični pregled pomena funkcij gozda za posamezne skupine uporabnikov. Tabela ni imela še dokončne oblike, kot je povedal avtor, njen glavni namen je bilo povabiti zgodovinarjem pa tudi drugim strokovnjakom, da bi se interdisciplinarno lotili obdelave zgodovine gozdarstva pri nas. Oskar Piškorić je predaval o imovnih občinah na Hrvaškem in navedel vrsto zanimivih podatkov za čas od 1850 naprej.

Diskusija po referatih se je sukala okoli sečnje in škode, ki je nastajala pri tem v gozdovih. Že od srednjega veka dalje so skušali gozd zaščititi z zakoni, kar pa ni bilo vedno najbolj uspešno. Jelaska je poudaril, da je bilo v določenih obdobjih nujno krčenje gozdov npr. v Dalmaciji, ker so se na ta način širile obdelovalne površine.

Debata med gozdarji in zgodovinarji se je zelo razvnela ob vprašanju pogozdovanja in skrbi za zaščito v današnjem času. Anton Prelesnik je na koncu

ob posameznih primerih nazorno prikazal, kakšna skrb se danes posveča gozdozgozovanju.

V popoldanskem delu je Nikola Vučo govoril o vlogi gozdarstva v Srbiji od druge polovice 19. stoletja do začetka 20. stoletja. V prvem delu predavanja je podal ekonomsko diferenciacijo skozi proces prvobitne akumulacije kapitala, v drugem delu pa je razlagal ukrepe države za zaščito gozdov.

Smiljana Djurović je posegla v obdobje med obema vojnama v Srbiji s posebnim poudarkom na letih 1935—38. Navedla je vrsto podatkov o lesni industriji, razcvet, prodor in pa krize le-te v obravnavanem času.

Sledilo je predavanje Staneta Grande o nekaterih vprašanih slovenskih gozdov med obema vojnama. Zelo precizno je predavatelj diferenciral vprašanje posestne strukture glede gozdov v Sloveniji. Poudaril je, da so bili veliki slovenski veleposestniki gozdni, saj je bil les pomemben finančni vir. Dotaknil se je agrarne reforme o delitvi gozdov, konjunktura v 20 letih v lesni industriji in krize v 30 letih, ki se kaže predvsem v zapiranju obratov, žag in se zaključijo leta 1939.

Za obdobje NOB je bil prebran izvleček referata Nikole Živkovića, kjer so bili nakazani posamezni problemi, ki pa še čakajo strokovne obdelave.

Zadnje predavanje je obravnavalo gozd v Črni gori. V obširnem pregledu je Branislav Marović opozoril na stanje in razvoj lesne industrije po drugi svetovni vojni v Črni gori, kjer je gozdarstvo ena najpomembnejših vej gospodarstva.

Kot dopolnilo za obdobje med obema vojnama je Nikola Vučo v diskusiji opozoril, da je vse gospodarstvo Evrope prešlo med leti 1919—1941 6 cikličnih gibanj, ki so bile za gospodarstvo zelo neugodne, saj je bilo težko ali praktično nemogoče voditi načrtovano ekonomsko politiko.

Posvetovanje je zaključil Ivan Erceg, ki je povzel, da je 14 referatov, ki so se zvrstili v Glažuti v dveh dneh, nedvomno dodobra zarezalo v problematiko gozdarstva v naši zgodovini, povedano je bilo veliko novega, odprlo pa se je tudi še nekaj nerešenih problemov, predvsem ob bogatih diskusijah, ki so sledile referatom in so že nakazale pot k rešitvi in obdelavi le-teh.

Tretji dan je Gozdno gospodarstvo Kočevje organiziralo za udeležence okrog mize ekskurzijo v kočevski pragozd.

Metka Gombač